

korte mededelingen

Discussie over het fokken van 'wildzangvogels'

Pierre Maréchal leverde een bijdrage tot de discussie over het fokken van 'wildzangvogels' als een buitenreguliere uitgave van het project 'Ecologische en Economische Betekenis van Vogels (EEBV)'. Het vijftiende blad zijden tellende discussiestuk ligt bij circa honderd geïnteresseerden. Een definitieve versie zal verschijnen als alle reacties op dit voorlopige stuk zijn ontvangen. Alles bijeengenomen lijken er thans voldoende argumenten naar voren te zijn gebracht om het eventuele aantal te houden 'wildzangvogels' beperkt te houden (om aan stroperij een einde te maken moet er op korte termijn op internationaal niveau een regeling komen) en reintroductie door middel van avicultuur af te wijzen (= symptoombestrijding). In dit kader is het zinvol dat de Europese Gemeenschap tot een gemeenschappelijk beleid komt. De meeste lidstaten blijken tot op heden niet in staat om op eigen initiatief tot op elkaar afgestemde regelgeving te komen. Door de politieke wil op te brengen om tot centraal geleide gezamenlijke afspraken te komen, krijgen afzonderlijke lidstaten het gemakkelijker bij de uitvoering. Bestaande landelijke overkoepelende organisaties van aviculturisten zouden op korte termijn tot een uniforme internationaal geldende controleregeling moeten kunnen komen.

■ Nadere inlichtingen over dit discussiestuk bij Project EEBV, postbus 1187, 5602 BD Eindhoven.

Veel 'wildvang' in strijd met internationale regels

In 1979 kwam de zogeheten 'Bern Conventie' tot stand: een overeenkomst ter bescherming van in het wild levende dieren in Europa, waarbij sinds 1980 ook Nederland is aangesloten.

Bijlage 4 van de conventie noemt een groot aantal vang- en dodingsmiddelen met name, die verboden zijn, maar waarvan niet vaststaat welke nog frequent in de landen van Europa gebruikt en verkocht worden. Na een oproep van de in Brussel zetelende 'Eurogroup for Animal Welfare' aan instellingen in de EG-Lidstaten een inventarisatie van deze verboden middelen te maken, heeft de Fauna Inlichtingen Centrale zulks voor wat betreft ons land in kaart gebracht. Hierbij is medewerking verkregen van de Algemene Inspectiedienst van het ministerie van Landbouw en Visserij en de Veldpolitie (er is sprake van opheffing van de Veldpolitie).

De inventarisatie levert het volgende beeld op:

- de Nederlandse wetgeving verbiedt niet alle vang- en dodingsmiddelen, die in de Bern Conventie als 'verboden' staan gerangschikt, veelal is wel het gebruik, maar niet het bezit ervan verboden

- vangmiddelen, die door de conventie zijn verboden, maar die in Nederland nog regelmatig worden gebruikt zijn:

tegen zoogdieren: lichtbakken, netten, klemmen, vallen, gassen, motorvoertuigen

tegen vogels: strikken, lijm, haken, verminkte lokvogels, bandrecorders, lichtbakken, gif en vergiftigd aas

Het gros van deze middelen wordt tevens openlijk verkocht

- de Nederlandse wet wordt in dit opzicht noch adequaat toegepast, noch als zodanig nageleefd. Een veelgehoorde klacht is gebrek aan voldoende personeel ter controle in het veld. Voorts laat de vervolging van overtreders vaak te wensen over.

Het volledige verslag van de bevindingen is aan de Nederlandse vertegenwoordiger van 'Eurogroup' gezonden, de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren (070-423 423), waar een exemplaar kan worden aangevraagd.

NJN-themajaar 'Kleine Landschapselementen'

De Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie heeft 1989 als themajaar voor 'Kleine Landschapselementen' uitgeroepen. Er zal onder meer aandacht worden besteed aan het beheerswerk (zoals wilgen knotten, drinkpoelen graven), gericht onderzoek (in het belang van kleine landschapselementen) en het houden van acties voor het behoud van de kleine landschapselementen. Dit vindt plaats op de vele excursies, kampen en symposia die door het hoofdbestuur, de districten en de afdelingen worden georganiseerd.

■ Contactpersoon is: Hans Hollander, Droeveendaalsesteeg 55, 6708 PB Wageningen, 08370-18 001.

Vogeltrekstation is Nederlandse Ringcentrale geworden

Toen in 1954 het Instituut voor Oecologisch Onderzoek (IOO) werd opgericht, werd daarin zowel het trekonderzoek van de Stichting 'Vogeltrekstation Texel' (opgericht 30 januari 1931 met onder meer de pioniers dr. W.H. van Dobben en dr. G.F. Makkink) als later ook de ringcentrale ondergebracht. En wel in de afdeling Vogeltrekstation. Aanvankelijk werd bij het Instituut voor Oecologisch Onderzoek veel onderzoek aan vogeltrek gedaan, zowel veldwaarnemingen als experimenteel onderzoek over de oriëntatie van Spreeuw, Vink en Wintertaling. Geleidelijk is daarin verandering gekomen, vooral omdat onderzoek naar algemeen oecologische problemen de voorkeur kreeg boven het specialistische trekonderzoek.

Op 1 mei 1988 zijn de beide vogelafdelingen van dit instituut, die in hun onderzoek sterk op elkaar waren gaan lijken, samengevoegd. De nieuwe

dr. J.H. van Balen het hoofd is, omvat het populatiebiologisch onderzoek aan hollenbroeders en aan de Meerkoet en de groep van medewerkers aan het ringonderzoek, die met Vogeltrekstation of VT werd aangeduid. Omdat de naam Vogeltrekstation een veel te beperkte omschrijving aangeeft, is met ingang van 1 januari 1989 deze naam niet meer als (hoofd)aanduiding gebruikt. In plaats daarvan wordt het nu Nederlandse Ringcentrale (Vogeltrekstation). In het spraakgebruik af te korten in Ringcentrale. De tekst op de ringen zal echter niet veranderd worden.

De medewerkers van de Ringcentrale (Boterhoeksestraat 22, 6666 GA Heteren, 08306-91 236) zijn momenteel de volgende personen: Piet Drent (wetenschappelijke begeleiding, deelzaak), Rinse Wassenaar (hoofd Ringcentrale), Leonard Holleman, Will Bax, Christa Maåtita en Piet de Goede (deelzaak).

Stootvogels van het Middellandse zeegebied

Voor geïnteresseerden voor stootvogels is 'Rapaci mediterranei' III door N. Baccetti & M. Spagnesi verschenen als supplement op alle Ricerche di Biologia della Selvaggina, volume 12, nummer 1, december 1987. Het nummer bevat 32 artikelen van voordrachten, gehouden op een colloquium over dit onderwerp te Sant' Antioco (Cagliari), Italië tussen 11 en 13 oktober 1984, over de verspreiding, de oecologie en de bescherming van de stootvogels in verschillende landen in dit gebied.

Uitg. Istituto Nazionale di Biologia della Selvaggina, Via Ca' Fornacetta 9, Ozzano dell' Emilia, (Bologna), Italië.

Bescherming van Zeearenden in Sleeswijk-Holstein

Het jaar 1988 is voor de bescherming van de Zeearend in Sleeswijk-Holstein erg goed verlopen. Voor de eerste maal zijn er zes paren tot broeden gekomen, waarbij acht jongen werden uitgebroed en zes jongen goed uitvielen. Van de acht jongen werd één jong door het omwaaien van de nestboom gedood en één jong werd sedert midden juni (kort voordat men het wilde ringen) niet meer gezien. Voor het jaar 1989 ziet het er daar voor de Zeearend ook gunstig uit omdat alle volwassen vogels in de omgeving verblijven en ook enkele één- en meerjarige vogels in de omgeving rondvliegen.

Wat betreft de kleur van de ringen moet worden opgemerkt dat oranje nog steeds aangeeft dat Duitsland het land van herkomst is (aan rechterpoot) en het jaar van ringen wordt aangegeven aan de linkerpoot en wel niet een blauwe ring boven een oranje gekleurde ring.

In 1987-1988 werd weer veel gedaan aan het behoud van een goede biotoop. De plassen in vier broedgebieden werden tijdig in het voorjaar weer aangevuld met vis. De onderhandelingen voor de aankoop van oude beuken worden door het Wereld Natuur Fonds voortgezet. Het Wereld Natuur Fonds kocht wederom voor DM 10.000 aan 'zeearendbeuken' en pachtte bovendien twee plassen waarin de Zeearenden foerageren.

Van 21 tot en met 24 april 1989 gaan de lezers

van ons blad het Projekt Seeadlerschutz in Sleeswijk-Holstein bezoeken en worden tevens het watervogelreservaat Wallnau bij de Oostzee (Zwarte Ooievaar, Roodhalsfuut, Rode Wouw, Kleine Vliegenvanger, Sperwergrasmus) en het herintroductieproject van Korhoenders in het laagland van de rivieren Eider, Treene en Sorge bezocht. Er zijn nog enkele plaatsen vrij. Voor nadere inlichtingen 070-808 464/890 098.

In totaal waren in 1988 260 bewakers bij de horsten van de Zeearenden actief. Zoals wellicht niet iedereen bekend is heeft indertijd 'Het Vogeljaar' de bewaking van de horsten in Sleeswijk-Holstein geactiveerd en bewerkstelligd.

Indien er nog Nederlanders zijn die in 1989 aan de bewaking willen deelnemen dienen ze zich zo spoedig mogelijk te melden aan Forstamt Eutin, Seeadlerschutzstation, Dr. Lüdemann, Oldenburger Landstrasse 18, 2420 Eutin, West-Duitsland, 09 49 4521 2196 of bij WWF-Deutschland, Naturschutzstelle Nord, Kuckucksredder 8, 2413 Breitenfelde, West-Duitsland, 09 49 4542 6267. Opgaven hadden eigenlijk eind december 1988 al ontvangen moeten zijn met opgave in welke weken en welke plaats men aan de bewaking van de horsten van de Zeearend zou willen deelnemen.

Friese IJsselmeerkust, in winter 'frontgebied'

Aan de Friese IJsselmeerkust, maar óók verder landinwaarts, concentreerde zich in de maanden december en januari de onbarmhartige jacht op de ganzen (vooral Kolganzen) voornamelijk op de zaterdagochtenden. Deze winter 1988-1989 komt het echter 's morgens op vrijwel elke werkdag voor dat er op ganzen wordt gejaagd langs de Friese IJsselmeerkust. Het lijkt daar net een frontgebied en er zijn vaak tientallen geweren actief.

Het gevolg is dat de ganzen (maar ook andere vogelsoorten) rond gaan vliegen om een hagelvrij gebied te vinden. Ze vliegen dan ook op zo'n hoogte van zestig meter en meer enige tijd rond. De kanonnade richt zich vooral op deze opgejaagde ganzen, zodat er van weidelijk jagen geen sprake meer is. De afstand mag maximaal veertig meter bedragen. De jachtpassie (lees 'hebzucht') is kennelijk groot voor de actehouders. Het schieten resulteert dan ook vooral in de hagschade onder de vogels.

Als excuus wijzen de jagers telkens op de schade die ze in december en januari zouden kunnen aanrichten, maar daar blijkt in die omgeving bij de boeren totaal geen sprake van te zijn. Eén van de oorzaken van het overmatig jagen op ganzen deze winter is het té grote aantal geweren op en té klein gebied, daarbij nog aangevuld door de zogenaamde 'gastjagers'. Volgens in jagerskringen gaande gesprekken jaagt men op té kleine kavels. Er schijnen zelfs percelen bij te zijn van minder dan dertig hectare (het minimum moet minstens 40 ha groot zijn), zodat de bezetting in zo'n geval helemaal te overdadig is.

De overgangsregeling van oktober 1987 heeft minister Braks laten vervallen. Deze regeling hield onder meer een beperking in van het maximaal aantal per dag te schieten ganzen. En blijkbaar óók het aantal personen dat op een bepaalde oppervlakte tegelijkertijd mag jagen.

Oom Anser

Dunbekwulpen in winter 1987/1988 in Marokko

De International Council for Bird Preservation (ICBP) publiceerde een rapport waarin waarnemingen van de Dunbekwulp in Merja Zerga, Marokko worden beschreven. Ook vele andere gebieden werden bezocht maar daar werden ze niet aangetroffen. Ook waarnemingen van andere vogelsoorten werden genoteerd. Opvallend was dat als er op groepjes wulpen geschoten werd de Dunbekwulpen het laatst opvlagen en daardoor ook het eerst geraakt werden. In Marokko zou de jacht op alle wulpsoorten en grutto's wettelijk verboden moeten worden. De auteur beschrijft de biologie (verenkleed, geluid, herkenningsproblemen en dergelijke) van de Dunbekwulp uitgebreid. Een consciëntieus rapport waaraan zowel bezoekers van Marokko als geïnteresseerden in deze bedreigde wulpsoorten veel zullen hebben.

(zie Het Vogeljaar 36(6) : 270).

Arnoud B. van den Berg: Moroccan Slender-billed Curlew Survey, Winter 1987-88. Study Report No. 29 van de ICBP, tevens Wiwo Report No. 29 van de Foundation Working Group International Wader and Waterfowl Research. 61 bladzijden. Uitgave van de International Council for Bird Preservation, 32 Cambridge Road, Girtton CB3 0PJ, Engeland, 0223 - 277 318.

20th International Ornithological Congress 1990

Eén maal in de vijf jaar wordt ergens in de wereld een internationaal ornithologisch congres gehouden. In december 1990 vindt dit congres in Christchurch, Nieuw-Zeeland plaats. Het programma vult een volle week (2-9 december) met voordrachten, 48 symposia, workshops, rondetafelbesprekingen, films en diavoorstellingen. In het midden van de week is een excursiedag. Excursies van meer dagen naar interessante ornithologische plaatsen in Nieuw-Zeeland worden vóór en na het congres georganiseerd, inclusief cruises naar de sub-antarctische eilanden.

■ Opgaven en inlichtingen bij Secretary-General Dr. Ben D. Bell, 20th International Ornithological Congress, School of Biological Sciences, Victoria University of Wellington, P.O. Box 600, Wellington, New Zealand (telex NZ30882 VUWLIB, Facsimile NZ 64-4-712070).

Eksters en jagerslatijn

Naar aanleiding van het artikel van Hugh Gallacher (VJ 36 (4) : 152-155) over Eksters en vooroordelen van jagers deze reactie.

Decennia geleden (1909) waren er reeds 'verlichte' auteurs die aangaven dat de predatie van vogels door Eksters is te verwaarlozen. Bosworth Smith (1) schreef bijvoorbeeld: *'A Magpie, with his very small wings and uncertain flight, could not catch any full-grown bird upon the wing even if he would. Charles Waterton congratulates himself that he had thirty-four nests of the Magpie, in one year, in his park, implying a sume total, when all had reared their young in safety, of some 200 birds; and yet nobody who knows the facts will deny that other birds also, of almost every possible variety, and in exceptionally large*

numbers, including Partridges and Pheasants, were to be found in his domains.'

Uit recent onderzoek (3) over de invloed van Zwarte Kraai (*Corvus corone*), Ekster (*Pica pica*) en Vlaamse Gaai (*Garrulus glandarius*) op de vogelgemeenschap in Sleeswijk-Holstein en Groot Hamburg blijkt niets van een negatieve invloed. Het onderzoek gaat over de periode 1947-1985! Ook van sterke toename van de corvidenpopulaties blijkt, behoudens natuurlijke fluctuaties, geen sprake te zijn. Een ander recent onderzoek (4) geeft aan dat er in en rond stedelijk gebied sprake is van een lichte toename van Eksters. De omhooggaande tendens loopt samen met afname in het buitengebied. Vermoedelijk is de oorzaak hiervan het boomarm worden van de 'groen-ruimte'. In stedelijk gebied profiteren allereerst zangvogelsoorten van voor kattengevaar alarmerende Eksters (2). Dikwijls zijn nesten in de vroege morgenuren reeds door katten geplunderd vóórdat de Eksters eraan te pas komen. Deze krijgen in veel gevallen dan de schuld van de 'misdaad'. Veel nesten worden bovendien ontdekt doordat de oudervogels verontrust raken door verstoringen veroorzaakt door de mens. Geen predator die daarvan geen gebruik zou maken, dus ook de Eksters zijn hierop alert. Eksters pikken bovendien van verkeersslachtoffers. Wanneer zij delen van de prooi meenemen naar bomen elders in tuinen kan dit gemakkelijk tot verkeerde conclusies leiden. Wellicht zou men zich meer zorgen kunnen maken over de hoge dichtheid katten in stedelijk gebied. Vol getegen met blikvoedsel gaan deze op strooptocht (letterlijk plezierjagers). Het is niet ondenkbaar dat hierdoor veel op of nabij de bodem broedende vogels uit stedelijk gebied worden geweerd en dat het broedsucces op zijn minst sterk negatief kan worden beïnvloed.

Pierre Maréchal.

LITTERATUUR:

1. Bosworth-Smith, R. (1909): *Birds Life and Birds Lore*. London.
2. Maréchal, P.L.Th.A. (1986): Ook zij horen er bij. De Kraaien vragen onze aandacht. Brochure, EEBV, Eindhoven.
3. Puchstein, K. (1988): Anteile von Rabenvögeln und 'Flugwild' an Vogelgemeinschaften in Schleswig-Holstein und Hamburg. *Corax* 13 (1): 1-24.
4. Rahmann, H., M. Rahmann, J. Hildenbrand & J. Storm (1988): Rabenvogel. Ökologie und Schadwirkung von Eichelhäher, Elster und Rabenkrähe. Serie: Ökologie & Naturschutz 2. Weikersheim.

Zilvermeeuw, Kokmeeuw, Spreeuw in 1989 en 1990 gedeeltelijk onbeschermd

Minister ir. G. Braks (Landbouw en Visserij) heeft besloten de Zilvermeeuw en de Kokmeeuw van 1 januari 1989 tot en met 31 december 1990 buiten de broedtijd onbeschermd te verklaren. De broedtijd loopt in beide jaren van 15 april tot en met 15 juli. Tevens heeft de bewindsman besloten ook de Spreeuw in 1989 en 1990 in de periodes van 1 juni tot en met 30 november onbeschermd te verklaren.

De minister heeft hiermee de situatie voor 1987 en 1988 verlengd.

De Zilver- en de Kokmeeuw veroorzaken op di-

verse plaatsen belangrijke schade. In deze gevallen dient snel, zonder op een vergunning te hoeven wachten, opgetreden te kunnen worden. De bewindsman denkt hierbij aan mogelijke schade in de landbouw, op mosselbanken en in eendenfokkerijen. Slechts jachtgerechtigden in het bezit van de benodigde documenten zijn bevoegd om in deze gevallen op te treden. In de periode, waarin de Spreeuw onbeschermd verklaard is, richt deze soort voornamelijk in de fruitteelt belangrijke schade aan.

Persbericht van het ministerie van Landbouw en Visserij, nummer 2, 4 januari 1989.

Zilvermeeuw en Kokmeeuw beschermen

Er is volgens de Natuurbeschermingsraad geen enkele rede de Zilvermeeuw en de Kokmeeuw niet te beschermen. De landbouwschade die beide meeuwensoorten incidenteel aanrichten kan door middel van vergunningen om ze te mogen schieten afdoende bestreden worden. De raad heeft dit 16 december 1988 geschreven in een advies aan minister Braks, die inmiddels de beide vogelsoorten opnieuw onbeschermd heeft verklaard. De Natuurbeschermingsraad handhaaft met dit advies een twee jaar eerder ingenomen standpunt. De mogelijkheid die de minister heeft telkens voor een periode van twee jaar bepaalde vogelsoorten van bescherming uit te sluiten, moet uit oogpunt van natuurbeleid zo weinig mogelijk worden benut en slechts dan als de schade (in dit geval veroorzaakt door meeuwen) welke aangebracht is groot is en de maatregelen effectief. Aan deze voorwaarden wordt volgens de Natuurbeschermingsraad niet voldaan.

Uit 'Beleidsinformatie' 1 (1): 9-10, 16 januari 1989.

Zwarte Ibis

In 'Het Vogeljaar' 36 (6): 264 werd de tekst van een krantebericht uit 'De Limburger' over een Zwarte Ibis in Limburg opgenomen. In 'Dutch Birding' 10 (4): 196-197 staat het volgende vermeld: *'In tegenstelling tot eerdere berichten is het vrijwel zeker dat er in zuidoostelijk Noord-Brabant en noordelijk Limburg géén Zwarte Ibis (Plegadis falcinellus) gezeten heeft. Het lijkt er op dat in deze streek zowel een Hadena Ibis (Bostrychia hagedash) als een Puna Ibis (Plegadis ridgwayi) rondhangt'.*

De Zwarte Ibis die op 29 november 1987 in de uiterwaarden van het Zwarte Water bij Hasselt werd waargenomen bleek ook een uit Zuid-Amerika afkomstige Puna Ibis te zijn geweest. Foto's van de vogel maakten dit uit (zie ook Jeroen Breddenbeek 'De ibis bij Hasselt' in 'De Tureluur' 9 (1): 14, december 1988).

Franse uitvinding voorkomt elektrocutie van honderdduizenden vogels

Vogelliefhebber Jean-Claude le Riboter, technicus van het Franse elektriciteitsbedrijf (Electricité de France-EDF) heeft een methode gevonden om te voorkomen dat jaarlijks honderdduizenden

vogels geëlektrocuteerd worden wanneer ze in aanraking komen met de elektriciteitsdraden. Die lopen in Frankrijk over miljoenen kilometers geheel bovengronds. Le Riboter zag al jaren met lede ogen aan, hoe grotere vogelsoorten, zoals reigers, ooievaars, haviken, meeuwen, uilen en zelfs Havikarend, Vale Gier, Steenarend en Oehoe tegen de zich op 40 cm afstand van elkaar gespannen draden vlogen en geëlektrocuteerd werden. Le Riboter vond een oplossing door een systeem uit te vinden waardoor de draden niet 40 cm maar op 1.50 m afstand van elkaar op de masten worden bevestigd. Vrijwel alle grotere vogelsoorten vliegen er of wel tussendoor of raken met een vleugel maar één draad, waardoor de stroom niet door hun lichaam gaat.

Le Riboter heeft inmiddels in zijn departement Côtes du Nord zijn maatschappij weten te bewegen om de kosten op zich nemen voor de verplaatsing van de draden. De gevolgen zijn spectaculair. Sinds zijn plan werd uitgevoerd is het aantal dode vogels met meer dan negentig procent teruggelopen. De directie van de elektriciteitsmaatschappij EDF in Parijs is nu van plan de nieuwe wijze van bedrading van de lichtmasten in het hele land uit te voeren.

Uit 'De Telegraaf' van 30 december 1988.

Ook La Ligue française pour la protection des oiseaux, Jean-François Lounineau, 51 rue Laugier, 75017 Paris, tél.: 42.67.04.03 houdt zich met deze kwestie bezig (zie ook 'Oiseaux electrocutés: l'éché meurtrier' in Le Courrier de la Nature, nummer 116 : 9-10-1988 - september-oktober).

Catastrofale instorting van zeekoetenbestand in Noord-Noorwegen

Door een fatale combinatie van niets ontziende industriële visserij en een dodelijke algengroei die ontstaan door lozingen van nitraten, fosfaten en andere gifstoffen, is de stand van de Zeekoeten in Noord-Noorwegen catastrofaal ingestort. Aldus biologen van de universiteit van Tromsø, aanwezig op de derde internationale 'Seabird Group Conference' te Cambridge in februari 1988. Dit wordt gemeld door Johannes Prüter, INUF, Verein Jordsand, en Gottfried Vauk, Norddeutsche Naturschutzakademie, in 'Niedersächsischer Jäger', 13/1988 bladzijde 709, onder de titel 'Waar zijn alle zeekoeten gebleven?'

Begin jaren zestig was het aantal Zeekoeten in Noorwegen circa 160.000 broedparen. In de jaren daarna liep het bestand langs de kust van Finnmarken jaarlijks met 5% terug. Maar in 1985 begon het bestand plotseling catastrofaal te kelderen. Al in 1987 daalde het aantal broedparen met 70 à 80%, op Bereneiland zelfs met 90%. Op het eiland Hjelmsøy - de grootste broedkolonie - nestelden in 1964 nog circa 110.000 broedparen; in 1986 nog maar 5000 paren, en in 1987 trachtten nog maar drie paren tot broeden te komen. Tegelijkertijd waren de in normale tijden op de Barentsz Zee overwinterende Zeekoeten bijna volledig verdwenen. Maar wel vond men in de winter 1986-1987 talrijke verhongerde Zeekoeten langs de kust.

Door de intensieve visvangst met enorme sleepnetten voor de kabeljouwvangst in het voorjaar,

èn de grote hoeveelheid drijfnetten die sinds de jaren zeventig steeds meer voor de zalmvisserij gebruikt worden, verdringen niet alleen massa's duikende zeevogels, maar voor de weinige overlevende vogels blijft er haast geen vis meer over, zodat ze verhongeren. In 1985 bleek de Lodde, een kleine zalmachtige vis die in grote scholen zwemt, finaal te zijn verdwenen, nagenoeg uitgeroeid door de moderne elektronische visvangst. Het voornaamste voedsel voor Zeekoeten en Alken was daarmee weggefallen. Van 1974 tot 1983 viste men alleen al uit de Barentsz Zee jaarlijks 1,9 miljoen ton! Roofbouw vernietigde het ecologisch systeem steeds grondiger, door direct toedoen van de mens. Maar ook indirect is er waarschijnlijk een oorzaak voor de ramp: de voortdurende olielozingen op zee en de nitraten en fosfaten die via rivieren en zure regen in de zeeën terechtkomen en de oorzaak zijn van voedselrijkdom voor allerlei soorten algen die explosief gaan groeien. Daarbij onttrekken deze algen zo veel zuurstof aan het leefmilieu van alle dieren en planten die in de zee leven, dat deze stikken en het water nog vuiler maken dan het is. Ook hierdoor verhongeren de zeevogels, voor zover ze al niet de dood gevonden hebben in de netten. Zo'n fatale ontwikkeling kan in polaire streken veel sneller plaatsvinden dan in gematigde of tropische gebieden. Want in polaire zeeën leven véél exemplaren van een klein aantal soorten, dus grotere kwetsbaarheid. Langs de Duitse Noordzeekust zien wij een ander beeld. De instorting van het haringbestand, midden jaren zeventig, dat voor de zeevogels minder ernstig omdat andere vissoorten de plaats van de Haring konden innemen, bijvoorbeeld Sprot en de Zandaal. Het lijkt nu weer goed te gaan: een enorme vermeerdering van broedende vogels op Helgoland bijvoorbeeld, ondanks de grote sterfte wegens olie- en giflozingen. Maar het wordt steeds duidelijker dat dit komt door de toenemende verrijking van het zee-milieu (eutrofiëring) der kustwateren wegens de sterke toevoer van fosfaten en nitraten via rivieren en zure regen. Dit zal tot een explosieve groei van algen en plankton leiden, die een grote soms dodelijke invloed op alle zeeleven heeft doordat de algen alle zuurstof opgebruiken en gifstoffen produceren waardoor vissen en andere zeedieren stikken. Doordat aldus de voedselbron voor de vogels wegvalt, wordt ook hier de zeevogelstand ernstig bedreigd.

België

Staatssecretaris Miet Smet spreekt in 'Natuurre-servaten' (112/1988 Aktie & Info) over het zelfde eutrofiëringverschijnsel langs de Zuidscandinavische kusten. Zij schrijft de overvloedige algengroei toe aan het grote gehalte voedingszouten, nitraten en fosfaten in het water dat in de bovenste lagen warm wordt, en die dan het water dusdanig verrijken dat er een explosieve algengroei plaatsvindt die alle zuurstof aan het water onttrekt, zodat er massale vissterfte optreedt, waardoor de zeevogels geen voedsel meer hebben en verhongeren. Ook de kustwateren van Nederland, België en Frankrijk kregen er mee te maken, maar omdat de getijdestromen hier veel

sterker zijn, raakten de stoffen snel vermengd met gezonder water, waardoor de toxische vergiftiging uitbleef.

Op de tweede Internationale Noorzee-conferentie hebben de ministers van de landen grenzend aan de Noordzee beslist dat de aanvoer van nitraten en fosfaten in tien jaar met 50% moet zijn verminderd.

Italië

Volgens de 'Gool en Eemlander' van 29 augustus 1988 heeft ook in Italië, en wel in de Adriatische Zee, het zelfde proces toegeslagen. Het zeewater bij Venetië, en verder zuidwaarts langs heel de Adriatische kust tot aan de 'kuit van de laars', is een dikke geelige soep geworden die ook nog ontzettend stinkt. De burgemeester van Venetië heeft een speciale vergadering bijeengeroepen van alle burgemeesters van gemeenten aan de Adriatische kust. Men besloot een anti-algencommissie in te stellen en de regering te vragen de noodtoestand over heel het gebied af te kondigen.

Oostzee & Waddenzee

Eind september stierven er in de Oostzee bij Kiel en Lübeck meer dan 100.000 vissen als gevolg van de vervuiling van het water. Het water heeft een te laag zuurstofgehalte en een te hoge concentratie giftig zwavelwaterstof. De Oostzee werd al eerder dit jaar getroffen door een slachting onder de Zeehonden. Maar ook in de Waddenzee blijven haast geen Zeehonden meer over. Op 11 september 1988 was er al sprake van dat al 70% van de Zeehond in het Nederlandse gedeelte van de Waddenzee aan het hondeziektevirus was gestorven.

J. Mees.

Vogels kijken aan het IJ- en het Goomeer

Deze rit is bedoeld voor de fiets, maar kan ook met de auto worden gedaan. De beste tijden zijn het voor- en najaar met een zuidwestenwind, omdat er dan aan deze zijde van de dijk vele soorten watervogels ruïen en in het voorjaar uitrusten. Men kan er vele soorten waarnemen.

Wij starten vanaf Muiden op de zeer mooie oude sluis en gaan in dit dorp richting Muiderberg de Naarderstraat op, aan het einde links af bij de patakraam, dan rechts aanhouden de Noord Polderweg op. Aan het einde komt men op de Dijkweg, maar alvorens wij deze opgaan, even voorzichtige in de hoek de dijk opklimmen en u ziet het IJmeer voor u liggen met een oud schelpenstrandje. Dat was voor de Tweede Wereldoorlog bij vele Amsterdammers een bekend badplekje. Dan langs de dijk richting Muiderberg, u passeert nu een klein gemaal dat onlangs nog besproken is in 'Het Vogeljaar' vanwege de vele zwaluwen die hier broeden.

Langs deze dijk kan men vele malen de dijk op. Wij naderen nu aan de rechterzijde het Muiderbos dat ook een bezoek waard is. Dan komen wij aan op de Brink en gaan daar rechtsaf richting Amsterdam. Aan deze weg staan vele Knotwilgen. Wij gaan nu de klapbrug over en rijden

rechtdoor de Goog op over de grote weg heen en vóór het viaduct weer rechtsaf (er staat een bord voor plaatselijk verkeer). Ga dit weggetje op. Het loopt dood, maar men komt nu in een mooi reservaatje terecht. Daar is vaak veel waar te nemen, ondanks dat de grote weg en de spoorlijn er vlak langs lopen. Zeer voorzichtig aan beide zijden het reservaatje een eindje oplopen.

Vandaar gaan wij weer terug naar de klapbrug, erover en dan rechtsaf. Vóór het viaduct linksaf richting Almere. Aan het einde op de T-kruising linksaf en daar waar het asfalt overgaat in een klinkerweg stoppen wij aan de rechterkant. Voor u ligt een zeer groot stuk ruig land, daar kan men rondlopen. Aan de rechterzijde een pracht uitzicht over het IJmeer. Is de wind aflandig dan ziet men vele steltlopers en watervogels. In het voorjaar liggen er vele Karpers op deze ondiepte hun kuit te rijen. Wij gaan terug onder het viaduct door en dan linksaf, deze weg loopt dood, maar het is hier een pracht van een waarnemingspost. Wederom terug en dan linksaf het Naarderbos in. Wat men daar niet kan waarnemen is onvoorstelbaar, omdat er vele, vele rozenstruiken staan. Dus een pracht plaats voor veel vogelsoorten om te foerageren. Er zijn diverse plassen in het bos. Dan gaan wij richting Naarden, de fietsers houden het fietspad dat later eindigt bij het fort van Naarden. Maar met de auto rijden rechtdoor en dan ook linksaf naar Naarden. Men kan het fort ook rondlopen, wat zeer de moeite waard is. Dan vervolgen wij onze weg door het fort en gaan bij de klapbrug linksaf de Huizerstraatweg op. Voorbij de fabriek komt een scherpe bocht naar links, dan de eerste weg links de Meentweg op. Zeer rustig rijden hier, men kan in deze bossen zich in het buitenland wanen. Aan het einde in de hoek even stoppen bij het gele hek, een Vogelreservaat. Hier is het mogelijk dat men de Havik waarneemt die hier voorkomt. Dan vervolgen wij onze weg en komen uit op het zeer mooie landgoed 'Oud Naarden'. Daar natuurlijk stoppen om op het landgoed rond te lopen. Men heeft hier vanaf een hoogte een pracht uitzicht over het mooie Gooimeer. Let op de vele gaten in de Beuken, men vindt er vele die dichtgemetseld zijn door de Boomklever, die er veel voorkomt.

In het najaar is dat een zeer aantrekkelijke plaats voor vele doortrekkers. Men verlaat nu het landgoed. Voor u een heel mooie plaats om de Havik en de Buizerd waar te nemen. Wij gaan linksaf, de fietsers nemen de eerste weg links en de auto gaat rechtdoor, maar rechts ziet men op deze T-kruising op een bordje aan de boom dat er zich een vogelreservaat bevindt. Men kan en mag dit weggetje inlopen. Het eindigt bij een paardenstal en enkele tuintjes.

De fietsers nemen de kustweg, met aan de rechterkant diverse uitkijkposten over het meer. Wij komen dan uit bij de haven van Huizen. De auto's gaan Huizen door. Op lantaarnpalen staan overal ook richtingbordjes met het opschrift 'Haven'. Daar gaan wij de pier op. Dat is ook zeer de moeite waard. Er zijn daar vele waarnemingen gedaan onder andere werd de Terekrutter daar twee jaar geleden in de omgeving gezien.

Op de terugweg gaan wij Huizen door richting Huizermaat, maar men volgt de borden naar 'Nijkerk'.

Dan komt men voor de Stichtse Brug met aan de rechterkant een parkeerplaats. Wij stoppen hier, de fietsers rijden aan de linkerzijde van deze weg.

Men heeft nu uitzicht op de Eempolders en het vogeleiland De Dode Hond met voor u een pracht van een rietkraag. Daar is de Roerdomp waar te nemen. Links een groot recreatiestrand, dat moet u eigenlijk in de vroege ochtend of late avond bezoeken.

Wij gaan de brug over, op de T-kruising de auto's rechtsaf en op de volgende T-kruising weer rechtsaf. De fietsers gaan langs de en dan linksaf naar het water van het Gooimeer. Hier gaan wij langs de dijk naar Almere, dan komen wij vanzelf bij de Hollandse Brug. Deze oversteken en dan weer de richting Muiderberg aanhouden, met rechts ook weer een recreatiestrand voor zomerse dagen. Wij zijn nu weer op de plaats waar wij al eerder rondgekeken hebben. Daar eindigt onze vogeltocht. Wij reden deze tocht vele malen in het voor en- najaar en hebben leuke waarnemingen gedaan. Men kan natuurlijk ook de bus nemen vanuit Amsterdam naar Muiderberg en een groot gedeelte van de route lopen naar Naarden. Voor hen die met de fiets of lopend zijn, is het mogelijk (in Muiderberg bij de fam. Van Wagenveld, Flevolaan 5 (dwarslaan van de Brink) 02942-1984 te kamperen op het gele kampeerbewijs voor natuurterreintjes, dat de ANWB uitgeeft.

Een fijne vogeldag toegewenst en tot de volgende keer.

■ Miep & Otto Kimmijzer, Nieuwe Prinsengracht 96 bel, 1018 VW Amsterdam. 020-268 182.